

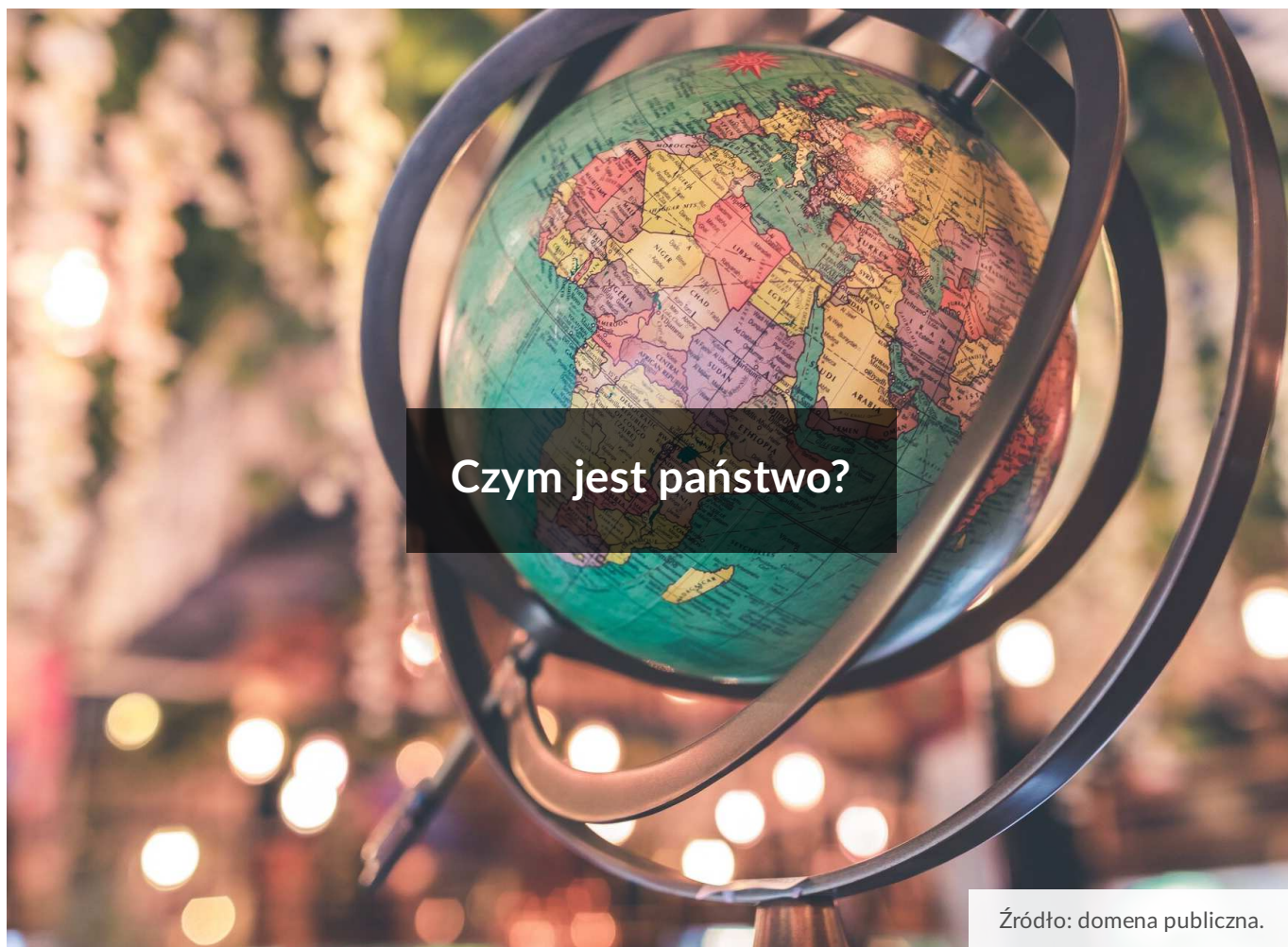
Czym jest państwo?

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: PAP/MS, *Japonia nakłada nowe sankcje na Rosję*, 5.08.2014 r., dostępny w internecie: forbes.pl.
- Źródło: Włodzimierz Iljicz Lenin, *Państwo a rewolucja*, dostępny w internecie: marxists.org [dostęp 27.08.2020 r.].
- Źródło: *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 24.07.2020 r.].

- Źródło: *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki*, tłum. Andrzej Pułło, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 24.07.2020 r.].

Źródło: domena publiczna.

Najwyższą, legalną formą zorganizowania grupy społecznej dla realizacji określonych celów jest państwo. Dobre i sprawne państwo chroni swych obywateli od zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych oraz zapewnia im dogodne warunki egzystencji i rozwoju. Na arenie międzynarodowej, przy wykorzystaniu służb dyplomatycznych, państwo może utrzymywać stosunki z innymi podmiotami tej rangi (innymi państwami), a także organizacjami międzynarodowymi. Na przestrzeni wieków ukształtowały się różne formy państw o skrajnie odmiennie funkcjonującej władzy. Formą państwa, w której władza pochodzi od suwerennego narodu, istnieje pluralizm polityczny i trójpodział równoważących się władz jest państwo demokratyczne. W takim państwie obecnie żyjemy i zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej stanowi ono dobro wspólne wszystkich obywateli.

Twoje cele

- Zdefiniujesz pojęcie państwa.
- Scharakteryzujesz państwo jako organizację polityczną.
- Wskażesz główne atrybuty państwa.
- Przedstawisz cechy władzy państwowej.

Dla zainteresowanych

Geneza państwa

Państwo w ujęciu Maxa Webera

**Istota państwa
w koncepcjach
starożytnych**

**Istota państwa
w koncepcjach
renesansowych**

Ustrój państwowy

**Geneza państwa –
podsumowanie**

Głowa państwa

Przeczytaj

Definicja państwa

Państwo to dość szerokie pojęcie, które trudno jednoznacznie określić. Definiowane było na rozmaite sposoby. Na przykład według Arystotelesa stanowi ono naturalną formę społeczeństwa. Twierdził on, że „człowiek jest z natury stworzony do życia w państwie”, dlatego powinno ono dobrze pasować do społeczeństwa i warunków, w których żyje. Katolicka nauka społeczna natomiast rozumiała państwo jako społeczność, której podmiotem jest naturalna grupa ludzi wspólnie dążąca do realizacji określonych celów. Inne teorie mówią z kolei, że państwo to organizacja grupy społecznej żyjącej na pewnym terytorium, mającej suwerenną władzę oraz uznanie na arenie międzynarodowej. A jeszcze inne – że jest to związek polityczny, w którym władza prawomocna korzysta ze środków panowania nad społeczeństwem lub korporacją terytorialną wyposażoną w bezpośrednią, samorodną władzę zwierzchnią oraz osobowość prawną.

Jak zatem ostatecznie możemy zdefiniować pojęcie państwa?

Państwo to polityczna organizacja społeczeństwa obejmująca ludzi stale osiadłych na określonym terytorium, mająca aparat władzy, ustrój i prawa oraz zdolność do nawiązywania i utrzymywania stosunków międzynarodowych z innymi państwami.

Koncepcje i teorie powstania państwa

Nauki zajmujące się teorią państwa stworzyły na temat jego powstania wiele różnych koncepcji, często całkowicie sprzecznych. Oto najważniejsze z nich:

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Geneza państwa w ujęciu historycznym

Instytucja państwa powstała w wyniku rozwoju społeczeństw pierwotnych. Poprzedzały ją takie struktury społeczne, jak rodziny, rody oraz plemiona (a także ich grupy). Łączenie się plemion dało początek strukturze państwowej. Powody łączenia się tych grup były różne, ale najważniejsze z nich to potrzeba zapewnienia większego bezpieczeństwa oraz dobrobytu ich członkom. Te połączone społeczności z upływem czasu osiadały na określonym terytorium, uznając je za własne i broniąc go przed innymi plemionami.

W ramach tak ukształtowanej wspólnoty pojawiła się też starszyzna plemienna jako załóżek władzy. Istotne znaczenie w tworzeniu państw miało rolnictwo. Przyczyniło się do tego, że społeczności ludzkie zaczęły preferować osiadły tryb życia, w którym utrwały się więzi plemienne (a także międzyplemienne). Wszystko to sprzyjało powstaniu organizacji kierowanej przez starszyznę lub przywódców plemiennych. Tradycyjnie początki cywilizacji i państwowości związane są ze starożytnym Wschodem (Mezopotamią, Azją Mniejszą i obszarami w Afryce nad Morzem Śródziemnym). Plemiona, które się tam osiedlały, wykorzystując sprzyjające warunki naturalne, a także rozpowszechniając własne wierzenia, obyczaje i kulturę, dały początek organizacji państwowej.

Historycy przyjmują, że pierwsze państwa powstały w trzecim tysiącleciu p.n.e. Było to związane z zasiedleniem obszarów Mezopotamii przez plemiona Sumerów i Semitów. W okresie między trzecim a pierwszym tysiącleciem p.n.e. na obszarze Mezopotamii istniały takie państwa, jak: Egipt, Persja, Babilonia, Assyria, Ur, Lagasz. Na Dalekim Wschodzie w pierwszym tysiącleciu p.n.e. powstały Chiny i Indie, a później, na terenach dzisiejszej Europy, państwa greckie i królestwo rzymskie (VIII w. p.n.e.).

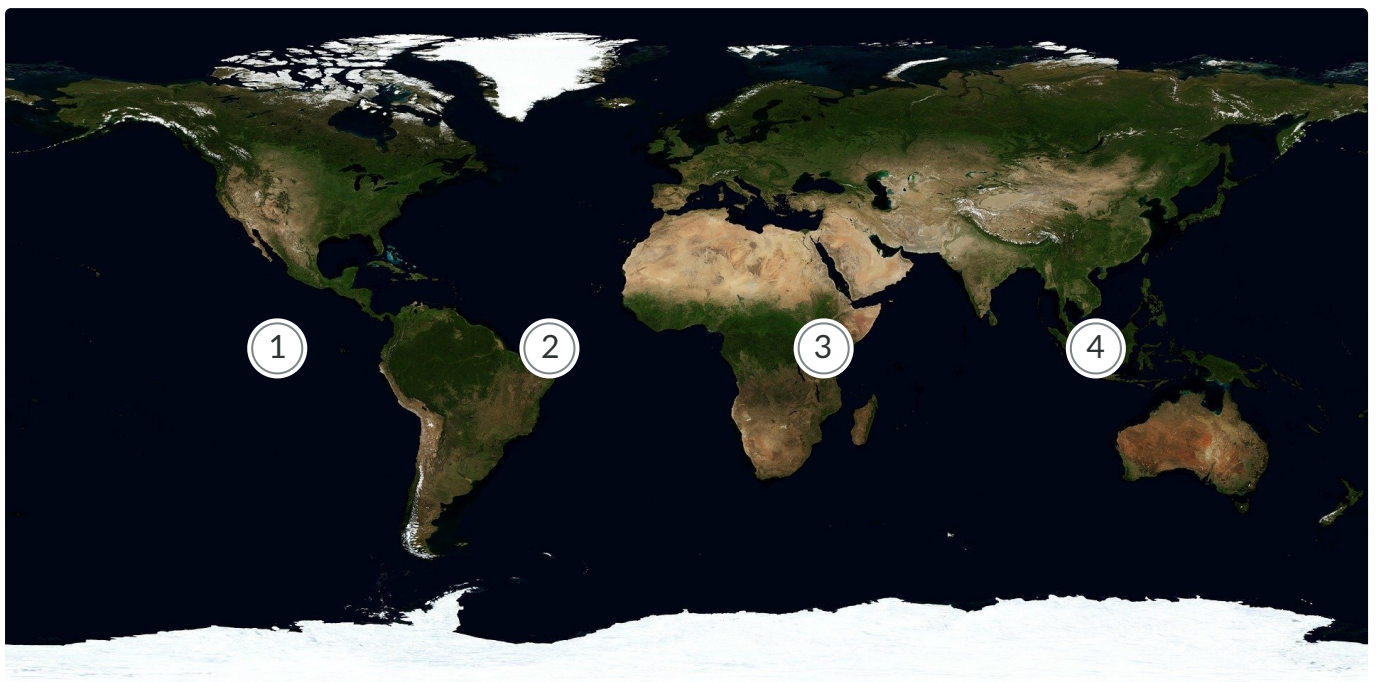
Wyjaśnij, dlaczego początki państwowości wiążemy z obszarem Mezopotamii. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Źródło: Kmusser, licencja: CC BY-SA 2.5.

Typy i formy państw

Typy państw

Wyróżniamy cztery podstawowe typy państw. Podział ten uwzględnia stosunki społeczne, ekonomiczne oraz polityczne.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Formy państw

Klasyfikacja państw może być przeprowadzana według rozmaitych kryteriów. Oto kilka z nich:

Kryterium charakteru głowy państwa

- **Monarchia** – głową państwa jest niepochoǳący z wyboru monarcha (król, królowa, książę, cesarz); zazwyczaj pełni swoją funkcję dożywotnio – na zasadzie dziedziczenia.
- **Republika** – głową państwa jest pochoǳący z wyborów organ (najczęściej prezydent), który pełni swoją funkcję przez określoną prawem kadencję; może pochoǳić z wyborów pośrednich lub bezpośrednich.

Kryterium reżimu politycznego

- **System demokratyczny** – władza w państwie podlega społecznej kontroli, która wyraża się przede wszystkim w regularnie przeprowadzanych wolnych i uczciwych wyborach do organów przedstawicielskich.
- **System autorytarny** – władza w państwie nie podlega społecznej kontroli i jest zmonopolizowana przez jednostkę, partię polityczną lub wojsko – grupa wojskowych sprawujących autorytarną władzę w państwie nazywana jest niekiedy juntą (wym. chuntą); w takim kraju opozycja nie ma możliwości przejęcia władzy w drodze wyborów.
- **System totalitarny** – władza w państwie skupia wszystkie aspekty życia społecznego – jej nieograniczoną arbitralność wzmacnia centralna rola partii rządzącej; opiera się na terrorze, masowej inwigilacji, kontroli zachowań społecznych oraz ideologii totalitarnej.

Dla zainteresowanych

Współczesna demokracja opiera się na powszechnych prawach politycznych oraz rządach prawa. Zanim powstał ten typ ustroju – nazywany niekiedy liberalną demokracją lub demokratycznym państwem prawnym – w niektórych krajach przez długi czas funkcjonował ustrój opierający się tylko na tym drugim filarze. W XIX-wiecznej Wielkiej Brytanii i w pierwszym okresie funkcjonowania USA prawa wyborcze były ograniczone do stosunkowo niewielkiej części mieszkańców kraju. Jednocześnie organy władzy w tych państwach działały na podstawie ustalonych norm prawnych i respektowały podstawowe prawa obywateli. Takie reżimy polityczne nazywane były liberalnymi. Ich demokratyzacja, związana z upowszechnieniem praw wyborczych, nastąpiła ostatecznie w XX wieku.

Kryterium ustroju terytorialnego państwa

- **Państwo unitarne** – państwo jednolite, w którym jednostki terytorialne nie mają charakteru odrębnego, system organów państwa jest jednolity w skali całego kraju.

- **Państwo zregionalizowane** – państwo zdecentralizowane, z dużą autonomią regionów, której zakres jest jednak określany przez władze centralne.
- **Państwo złożone (federacyjne)** – państwo, które stanowi związek podmiotów (stanów, kantonów, landów itp.), dysponujących daleko idącą samodzielnością w polityce wewnętrznej i mających własne władze (parlamenty, rządy i sądy).

Kraj: Waszyngton

Wartość: 12

Kraj: Oregon

Wartość: 7

Kraj: Kalifornia

Wartość: 55

Kraj: Nevada

Wartość: 6

Kraj: Kolorado

Wartość: 9

Kraj: Nowy Meksyk

Wartość: 5

Kraj: Minnesota

Wartość: 10

Kraj: Illinois

Wartość: 20

Kraj: Nowy Jork

Wartość: 29

Kraj: Wirginia

Wartość: 13

Kraj: New Jersey

Wartość: 14

Kraj: Vermont

Wartość: 3

Kraj: Connecticut

Wartość: 7

Kraj: Maine

Wartość: 4

Kraj: New Hampshire

Wartość: 4

Kraj: Rhode Island

Wartość: 4

Kraj: Delaware

Wartość: 3

Kraj: Maryland

Wartość: 10

Kraj: Hawaje

Wartość: 4

Kraj: Massachusetts

Wartość: 11

Kraj: Oregon

Wartość: 7

Kraj: Idaho

Wartość: 4

Kraj: Montana

Wartość: 3

Kraj: Wyoming

Wartość: 3

Kraj: Utah

Wartość: 6

Kraj: Arizona

Wartość: 11

Kraj: Dakota Północna

Wartość: 3

Kraj: Dakota Południowa

Wartość: 3

Kraj: Nebraska

Wartość: 5

Kraj: Kansas

Wartość: 6

Kraj: Oklahoma

Wartość: 7

Kraj: Teksas

Wartość: 38

Kraj: Wisconsin

Wartość: 10

Kraj: Iowa

Wartość: 6

Kraj: Missouri

Wartość: 10

Kraj: Arkansas

Wartość: 6

Kraj: Luizjana

Wartość: 8

Kraj: Missisipi

Wartość: 6

Kraj: Alabama

Wartość: 9

Kraj: Georgia

Wartość: 16

Kraj: Floryda

Wartość: 29

Kraj: Karolina Północna

Wartość: 15

Kraj: Karolina Południowa

Wartość: 3

Kraj: Tennessee

Wartość: 11

Kraj: Ohio

Wartość: 18

Kraj: Indiana

Wartość: 11

Kraj: Kentucky

Wartość: 8

Kraj: Michigan

Wartość: 16

Kraj: Wisconsin

Wartość: 10

Kraj: Wirginia Zachodnia

Wartość: 5

Kraj: Pensylwania

Wartość: 20

Kraj: Alaska

Wartość: 3

Mapa administracyjna USA. Podaj zalety i wady państw, które mają złożoną strukturę administracyjną (np. Stany Zjednoczone).

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., dostępny w internecie: thumbs.dreamstime.com [dostęp 30.03.2020 r.], licencja: CC BY-SA 3.0.

Kryterium organizacji instytucji centralnych w państwie

- **System prezydencki** – władza wykonawcza sprawowana jest przez prezydenta, który nie ponosi przed legislaturą odpowiedzialności politycznej.
- **System półprezydencki** – władza wykonawcza ma charakter dualistyczny: składa się z niezależnego politycznie od legislatury prezydenta (dysponującego licznymi prerogatywami) oraz rządu, który ponosi przed legislaturą odpowiedzialność polityczną.

- **System parlamentarny** – władza wykonawcza ma charakter dualistyczny: składa się z głowy państwa (o zazwyczaj niewielkich uprawnieniach) oraz rządu, który ponosi odpowiedzialność polityczną przed legislaturą.
- **System rządów zgromadzenia** – władza wykonawcza sprawowana jest przez legislaturę lub wyznaczone przez nią ciało (komitet wykonawczy).

Główne atrybuty państwa

Z organizacją państwa związane są atrybuty, które warunkują jego funkcjonowanie pod względem politycznym, administracyjnym i społecznym.

terytorialność
Terytorium państwowe jest określone przez granicę państwową. Geograficznie obejmuje ono terytoria lądowe i morskie oraz przestrzeń powietrzną nad nimi. W skład państwa mogą wchodzić też wyspy i enklawy. Zasoby naturalne na lądzie i na terytoriach morskich (aż do środka kuli ziemskiej) również należą do państwa. Wszystkie zasoby znajdujące się na terytorium danego państwa podlegają jego suwerennej władzy, jednak jest ona ograniczona tym, że nie może działać ze szkodą dla innych państw lub wbrew przyjętym przez siebie ograniczeniom. W stosunku do swojego obszaru państwo może wprowadzić (jednostronnie lub z udziałem innych państw) pewne ograniczenia zwierzchnictwa terytorialnego, m.in. ustanowienie strefy zdemilitaryzowanej albo wyrażenie zgody na umieszczenie na swoim terytorium baz wojskowych obcych państw. Obszar państwa jest objęty ochroną prawa międzynarodowego: obowiązuje tu zasada poszanowania integralności terytorialnej państw, w tym zakaz groźby i użycia siły w celu nabycia obcego terytorium.
suwerenność
przymusowość
stolica
władza państwowa

Słownik

enklawa

terytorium, które ze wszystkich stron otoczone jest przez terytorium lądowe innego państwa

organizacja pozarządowa

organizacja, która działa na rzecz wybranego interesu, jednak nie ma na celu osiągnięcia zysku; nie jest organem administracji publicznej ani rządowej

strefa zdemilitaryzowana

zgodnie z prawem międzynarodowym: obszar, na którym stosuje się umowny obowiązek likwidacji, zakaz budowy i utrzymywania w przyszłości wszystkich lub niektórych (oznaczonych) obiektów wojskowych, środków walki i sił zbrojnych na określonym terytorium

system prawa

uporządkowany zbiór obowiązujących norm prawnych

Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się ze schematem interaktywnym i wykonaj polecenia.

Polskie symbole narodowe

Symbolami narodowymi Rzeczypospolitej Polskiej są:

- Orzeł Biały (godło);
- biało-czerwone barwy;
- *Mazurek Dąbrowskiego* (hymn).

Zapisy na ich temat znajdują się w Konstytucji RP i Ustawie o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych.

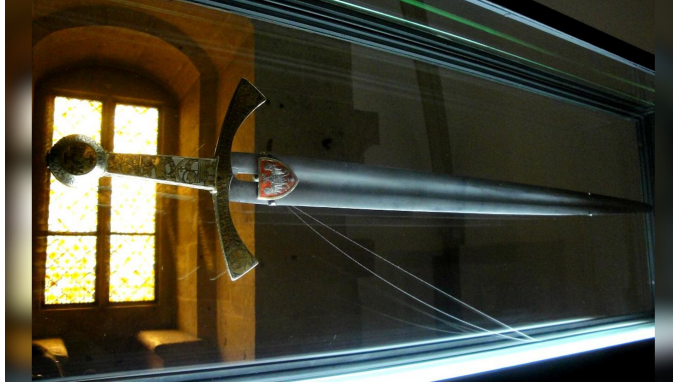
Polskie symbole narodowe korzystają z ochrony prawnej.

2

Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek białego orła ze złotą koroną na głowie zwróconą w prawo, rozwiniętymi skrzydłami, dziobem i złotymi szponami, umiejscowiony w czerwonym polu tarczy. Orzeł od wieków był uważany za króla ptaków, symbolizował władzę i potęgę. Już Piastowie – władcy z pierwszej polskiej dynastii, umieszczali wizerunek orła m.in. na pieczęciach, chorągwiach i monetach, a także na Szczerbcu –

1

mieczu koronacyjnym królów polskich.
Oficjalnym herbem państwa stał się w XIII w. za
panowania Przemysła II.

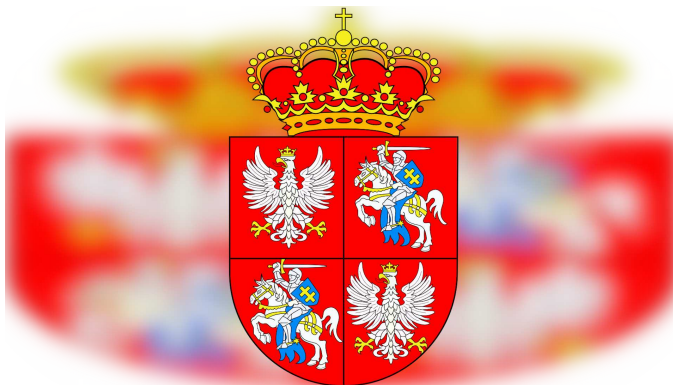

3

Szczerbiec – miecz koronacyjny królów Polski
Źródło: metal.beast, CC BY-SA 2.0.

4

W ciągu wieków polskie godło (herb) ulegało pewnym zmianom. Wynikało to z różnych procesów kulturalnych i politycznych. Po unii lubelskiej, kiedy powstała Rzeczypospolita Obojga Narodów, herb państwowy miał charakter czteropolowy, z umieszczonym w nim naprzemiennie polskim Orłem Białym i litewską Pogonią, czyli rycerzem na koniu. Herb Rzeczypospolitej Obojga Narodów, który również podlegał zmianom, jak np. zastąpienie otwartej korony koroną zamkniętą (symbolizującą suwerenność) był symbolem Rzeczypospolitej do końca XVIII w.

5

Herb Rzeczypospolitej Obojga Narodów

Źródło: Olek Remesz, CC BY-SA 3.0.

6

Od upadku Rzeczypospolitej (od końca XVIII w.) wizerunek orła symbolizował ciągłość polskiej państwowości. Pod tym symbolem Polacy stawali do walki z zaborcami w powstaniach narodowych, orła umieszczano na biżuterii i pocztówkach. Był elementem umundurowania i symbolem Wojska Polskiego w czasach Księstwa Warszawskiego. Pod symbolem Orła Białego walczyły Legiony Polskie i Błękitna Armia gen. Hallera.

7

Orzeł Legionów Polskich

Źródło: Topory, CC BY-SA 4.0.

8

W 1918 r., po odzyskaniu niepodległości, Orzeł Biały w koronie w czerwonym polu stał się oficjalnym herbem Rzeczypospolitej Polskiej. Orzeł został umieszczony w prostokątnej tarczy, zakończonej na dole jęczyzkiem. W 1927 r. wzór herbu Rzeczypospolitej uległ kolejnej zmianie. Nowy nawiązywał do Orła Białego z czasów panowania Stefana Batorego.

Po II wojnie światowej władze komunistyczne pozbawiły orła korony, ale rząd RP na uchodźstwie, stanowiący kontynuację władz II Rzeczypospolitej, używał herbu z 1927 r., z tą zmianą, że w 1956 r. zamknięto koronę i zwieńczono ją krzyżem. Po przemianach politycznych w 1989 r. Orzeł Biały odzyskał złotą, otwartą koronę.

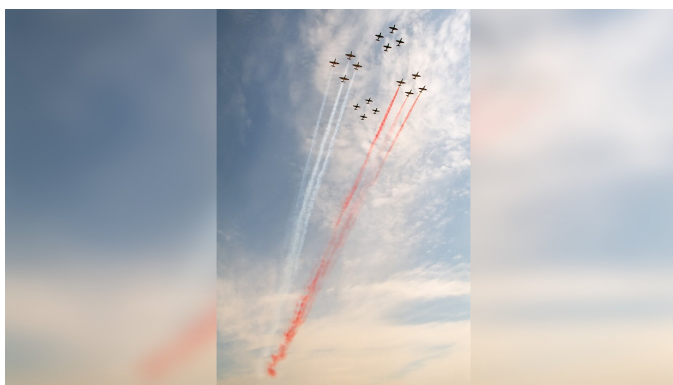

9

Współczesne godło Rzeczypospolitej Polskiej
Źródło: domena publiczna.

10

Oficjalnie kolor biały i czerwony zostały uznane za polskie barwy narodowe podczas powstania listopadowego. Uchwałę w tej sprawie podjął Sejm Królestwa Polskiego w dniu 7 lutego 1831 r. Odtąd biało-czerwone barwy zawsze towarzyszyły Polakom.

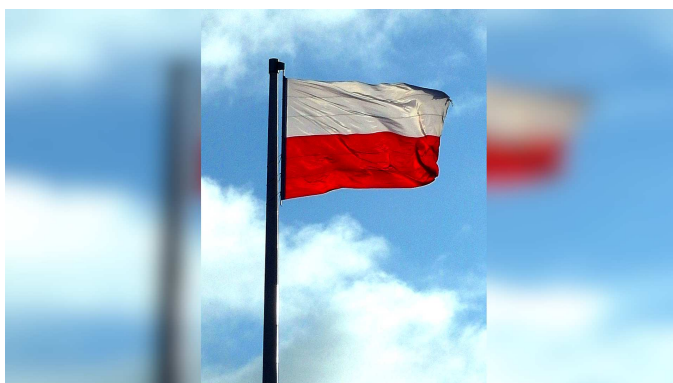
11

Polskie barwy narodowe na AirShow w Radomiu (2005 r.)

Przemysław „Blue Shade” Idzkiewicz, CC BY-SA 2.5.

12

Po odzyskaniu niepodległości Sejm Ustawodawczy RP utrzymał postanowienia z okresu powstania listopadowego i przyjął ustawę o godłach i barwach narodowych. Biał i czerwień zostały uznane za barwy Rzeczypospolitej Polskiej. Postanowiono też, że flaga będzie składać się z dwóch pasów – biał u góry i czerwień na dole. Postanowienia te są aktualne do dzisiaj.

13

Biało-czerwona flaga

Źródło: Mathiasrex, Maciej Szczepańczyk, CC BY-SA 4.0.

14

Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej to święto narodowe obchodzone 2 maja. Istnieje wiele form eksponowania barw narodowych – flaga, proporzec Prezydenta RP, kokardy, wstążki itp. Barwami narodowymi oznaczane są polskie samoloty wojskowe, widnieje na nich biało-czerwona szachownica.

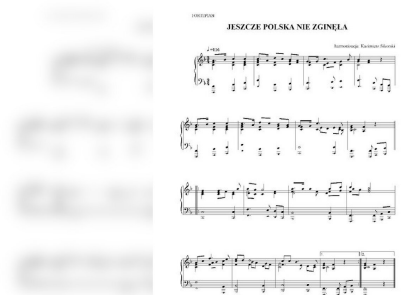

15

Polski samolot wojskowy F-16C
Źródło: Alan Wilson, CC BY-SA 2.0.

16

Hymn to uroczysta, patriotyczna pieśń istotna dla każdego narodu. Hymn narodowy Polski to *Mazurek Dąbrowskiego*. Został on napisany przez Józefa Wybickiego w 1797 r. we włoskiej miejscowości Reggio nell'Emilia nieopodal Bolonii, gdzie powstawały Legiony mające walczyć o wolność Polski. Pieśń w swej treści zawiera nadzieję na odzyskanie niepodległości. Za pośrednictwem emisariuszy trafiła ona do Polski będącej pod zaborami. Śpiewano ją w czasie kampanii napoleońskiej i powstań narodowych.

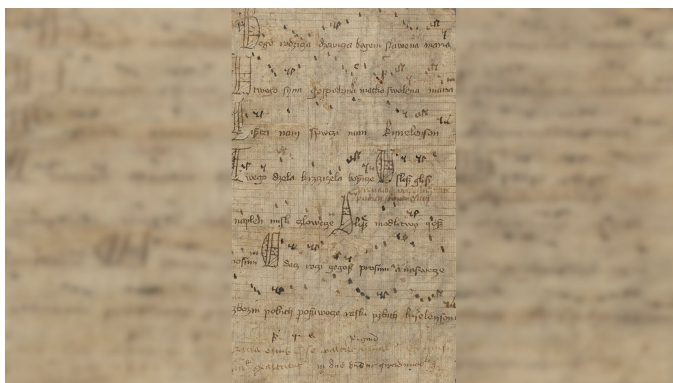

Zapis nutowy *Mazurka Dąbrowskiego* na fortepian

Źródło: Kazimierz Sikorski, domena publiczna.

18

Inną ważną pieśnią dla narodu polskiego była *Bogurodzica*. Rycerze śpiewali ją m.in. podczas bitwy pod Grunwaldem w 1410 r. Po odzyskaniu niepodległości do roli hymnu państwowego pretendowała także pieśń *Boże, coś Polskę*. Na początku XX w. Maria Konopnicka napisała *Rotę*. Pieśń ta szybko stała się jedną z najpopularniejszych pieśni narodowych. Po odzyskaniu niepodległości pojawiła się koncepcja *Warszawianki* jako hymnu narodowego. Do tej roli aspirowała też pieśń *My, Pierwsza Brygada*. Najważniejszą dla Polaków pieśnią okazał się jednak *Mazurek Dąbrowskiego*.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Odpowiedz, od kiedy orzeł w koronie stał się oficjalnym herbem państwa polskiego.

Ćwiczenie 2

Podaj, kiedy obchodzimy Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej.

Ćwiczenie 3

Wymień inne pieśni oprócz *Mazurka Dąbrowskiego*, które pretendowały do roli polskiego hymnu.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wybierz państwo, które powstało najwcześniej.

☐ Persja

☐ Stany Zjednoczone Ameryki Północnej

☐ Cesarstwo Rzymskie

☐ Rzeczpospolita Obojga Narodów

Ćwiczenie 2

Zaznacz elementy, które składają się na definicję państwa.

☐ ludzie stale osiadli na określonym terytorium;

☐ język

☐ ustrój i prawa

☐ uznanie przez większość państw na arenie międzynarodowej;

☐ polityczna organizacja społeczeństwa

☐ posiadanie sił zbrojnych

☐ aparat władzy

☐ religia państwowa

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki

Artykuł I

§1. Wszelka niniejszym przyznana władza ustawodawcza przysługuje Kongresowi Stanów Zjednoczonych, który składa się z Senatu i z Izby Reprezentantów. (...)

Artykuł II

§1. Władzę wykonawczą sprawuje prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki. Urząd swój pełni przez okres lat czterech, a wybierany jest wraz z obieranym na ten sam okres wiceprezydentem (...).

Artykuł III

§1. Władzę sądową Stanów Zjednoczonych sprawuje jeden Sąd Najwyższy oraz takie sądy niższe, jakie z biegiem czasu Kongres ustanowi i utworzy. Sędziowie zarówno Sądu Najwyższego, jak i niższych sądów pozostają na swym urzędzie, dopóki sprawują go nienagannie. Za swoją służbę otrzymują w określonych terminach uposażenie, które nie może być obniżone, dopóki pełnią swój urząd.

Źródło: *Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki*, tłum. Andrzej Pułto, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 24.07.2020 r.].

Opisz, na jakiej zasadzie oparto ustrój USA.

Ćwiczenie 4

Uzupełnij tekst.

W państwach demokratycznych aparat państwowy jest ukształtowany na podstawie zasady trójpodziału władzy na władzę:

- (parlament jedno- lub dwuizbowy);
- (prezydent, rząd);
- (niezawisłe sądy, które kierują się przy orzekaniu tylko i wyłącznie obowiązującym prawem).

prawną

decyzyjną

orzeczniczą

sądowniczą

ustawodawczą

wykonawczą

Ćwiczenie 5

Przyporządkuj element do kategorii.

suwerenność zewnętrzna

władza sama może decydować o zakresie swojego działania

suwerenność wewnętrzna

państwo posiada kompetencję normowania wszystkich stosunków wewnętrznych, m.in. posiada zwierzchnią władzę nad terytorium i obywatelami, stanowi prawa oraz ma monopol na środki przymusu

żadna z wymienionych

obywatele państwa mogą dokonać aktu obywatelskiego nieposłuszeństwa

niezależność od innych państw

państwo jako równorzędny podmiot nawiązuje i utrzymuje stosunki z innymi państwami

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((PAP/MS

Japonia nakłada nowe sankcje na Rosję

40 osób, w tym były prezydent Ukrainy Wiktor Janukowycz, a także dwie firmy działające na Krymie zostały objęte sankcjami zatwierdzonymi dziś przez Japonię. Powód? Zaanektowanie przez Rosję Krymu i destabilizowanie Ukrainy. Nowe sankcje, które zostały zapowiedziane w ubiegłym tygodniu, były jeszcze przed ogłoszeniem nazwane przez Moskwę nieprzyjaznym i nieprzemyślanym aktem, opartym na całkowicie błędnej ocenie tego, co dzieje się na Ukrainie – pisze AFP.

Źródło: PAP/MS, *Japonia nakłada nowe sankcje na Rosję*, 5.08.2014 r., dostępny w internecie: forbes.pl.

Wyjaśnij, przez które atrybuty państwa zostały wprowadzone sankcje.

Zapoznaj się ze słowami Fryderyka Engelsa przytoczonymi w książce Włodzimierza Illicza Lenina i wykonaj ćwiczenie.

((Włodzimierz Iljicz Lenin

Państwo a rewolucja

A zatem państwo nie jest odwieczne. Istniały społeczeństwa, które się bez niego obchodziły, które pojęcia nie miały o państwie i władzy państwowej. Na określonym stopniu rozwoju ekonomicznego, nieuchronnie związanym z podziałem społeczeństwa na klasy, państwo, w następstwie tego podziału, stało się koniecznością. Obecnie zbliżamy się szybkimi krokami do takiego stopnia rozwoju wytwórczości, na którym istnienie tych klas nie tylko przestało być koniecznością, lecz staje się faktyczną zawadą dla produkcji. Klasy znikną z taką samą koniecznością, z jaką niegdyś powstały. Wraz ze zniknięciem klas zniknie niechybnie państwo. Społeczeństwo, które na nową modłę zorganizuje wytwórczość na podstawie wolnego i równego zrzeszenia wytwórców, odeśle całą maszynę państwową tam, gdzie będzie wówczas jej właściwe miejsce: do muzeum starożytności, obok kądzieli i topora brązowego.

Źródło: Włodzimierz Iljicz Lenin, *Państwo a rewolucja*, dostępny w internecie: marxists.org [dostęp 27.08.2020 r.].

Podaj, do jakiej koncepcji powstania państwa nawiązuje przytoczony cytat.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe

Art. 35

1. Nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18. roku życia.
2. Obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, oraz trwa do ukończenia szkoły podstawowej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18. roku życia. (...)

Art. 42

1. Niespełnianie (...) obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Źródło: *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 24.07.2020 r.].

Podaj, jaki atrybut państwa realizują zasady obowiązku szkolnego określone w przytoczonych przepisach.

Dla nauczyciela

Autor: Dawid Tarczyński

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Czym jest państwo, stolica państwa, terytorium?

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

Uczeń:

1) przedstawia podmioty prawa międzynarodowego publicznego i podstawowe zasady prawa międzynarodowego (powstrzymania się od groźby użycia siły lub jej użycia, integralności terytorialnej, pokojowego załatwiania sporów, nieingerencji w sprawy wewnętrzne państwa, suwerennej równości, samostanowienia narodów, suwerenności, nienaruszalności granic).

Zakres rozszerzony

V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

Uczeń:

2) charakteryzuje atrybuty państwa jako organizacji politycznej (terytorialność, przymusowość, suwerenność zewnętrzna i wewnętrzna); przedstawia cechy władzy państwowej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- definiuje pojęcie państwa;
- charakteryzuje państwo jako organizację polityczną;
- wskazuje główne atrybuty państwa;
- analizuje cechy władzy państwowej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- burza mózgów;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem multimediu.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Uczniowie odpowiadają na pytanie, co to jest państwo i jakie ma cechy (atrybuty). Odpowiedzi są zapisywane na tablicy przez wybraną osobę.
2. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

Faza realizacyjna

1. Wprowadzenie nauczyciela – omówienie:

- czym jest państwo;
- teorii jego powstania;
- historii kształtowania się państw;
- podziału państw;
- atrybutów państwa.

2. Podział na trzy grupy. Każda z nich (metodą burzy mózgów) opracowuje przydzielony temat:

- grupa I – charakterystyka terytorialności państwa (Co to znaczy, że państwo zajmuje jakieś terytorium?);
- grupa II – charakterystyka suwerenności państwa (Kiedy mamy do czynienia z państwem suwerennym?);
- grupa III – charakterystyka przymusowości państwa.

3. Każda grupa prezentuje wyniki swojej pracy; referuje je wyłoniona przez zespół osoba, zapisując najważniejsze informacje na tablicy.

4. Dyskusja na temat tego, która forma państwa jest lepsza – republika (w której władza jest sprawowana przez organ wyłoniony w wyborach na określony czas) czy monarchia (w której głową państwa jest osoba monarchy).

5. Sporządzenie notatki z lekcji z podziałem na najważniejsze informacje dotyczące:

- definicji państwa;
- atrybutów państwa.

Faza podsumowująca

1. Praca z prezentacją multimedialną. Uczniowie zapoznają się z informacjami na temat polskich symboli narodowych i wykonują dołączone do multimedium ćwiczenia.

2. Wykonanie ćwiczeń z modułu „Sprawdź się” (5–8). Wspólne omówienie odpowiedzi.

Praca domowa:

Wykonanie ćwiczeń z modułu „Sprawdź się” (1–4).

Materiały pomocnicze:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., prawo.sejm.gov.pl.

Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki, tłum. Andrzej Pułło, libr.sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Prezentacja może być wykorzystana do lekcji powtórzeniowej lub jako materiał do przygotowania plakatów dotyczących symboli narodowych.